

**Поліна
ГЕРЧАНІВСЬКА**

доктор культурології, професор, професор кафедри культурології та міжкультурних комунікацій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

Нещодавно мені в руки потрапила цікава книга – словник «Людина і культура» знаних в Україні і за кордоном філософів члена-кореспондента НАНУ *Назіна Хамітова* і професора *Світлани Крилової*. Це вже друге видання даного словника, що свідчить про його актуальність та популярність. В чому ж актуальність даного видання? Вона обумовлена тим, що в результаті трагічних випробувань, які українці переживають і долають в ситуації повномасштабної війни, в українській гуманітарній науці відбувається своєрідний культурний ренесанс. Суспільство опинилось в граничному бутті, що актуалізувало усвідомлення проблеми людини, її ментальності, ідентичності та культури.

В цьому словнику представлені ключові терміни філософської антропології у єдності з термінами філософії культури й культурології. Тому це справжній

**СЛОВНИК
«ЛЮДИНА
І КУЛЬТУРА»:
ЄДНІСТЬ
ФІЛОСОФСЬКОЇ
АНТРОПОЛОГІЇ,
ФІЛОСОФІЇ
КУЛЬТУРИ І
КУЛЬТУРОЛОГІЇ¹**

© Герчанівська П., 2023

міждисциплінарний словник. При цьому текст є цілісним – всі поняття осягнуті в контексті нової філософської методології – метаантропології – теорії буденного, граничного і метаграничного вимірів буття людини і культури, а також типів світогляду, які корелюють з даними вимірами буття. Цікавими і новими є методологічні підходи, визначені як «культурна метаантропологія» й «соціальна метаантропологія», що конкретизують загальний підхід метаантропології.

Привертає увагу те, що автори у Передмові чітко визначили свою методологічну позицію. Вони зазначають, що «філософська антропологія є світоглядно-методологічною основою філософії культури. Філософія культури, конкретизуючи підходи філософської антропології через усвідомлення культури як наслідку й водночас коріння буття людини в світі, стає основою для культурології. Культурологія ж збагачує і філософську

¹ Рецензія на книгу Хамітов Н.В., Крилова С.А. Людина і культура: словник. Філософська антропологія, філософія культури, культурологія. К.: КНТ, 2-е видання, виправлене та доповнене. 2023. 295 с.

ХАМІТОВ Назім Віленович

Член-кореспондент НАН України, доктор філософських наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України. Засновник та Президент Міжнародної Асоціації Філософського Мистецтва. Президент Міжнародної асоціації філософського психоаналізу і андрогін-аналізу. Автор понад 250 наукових робіт, з них більше 20 книг, виданих на декількох європейських мовах.

Автор філософських романів. Дипломант як метаантрополог, що продовжує традицію класика німецької філософської антропології М. Шелера, розробки Київської світотиполо-антропологічної школи і має міжнародний резонанс.

Найбільш системно метаантропологія в якості методологічної стратегії була розгорнута в книгах «Самотність, жіноча та чоловіча», «Люди туги і люди кудряві», «Філософія людини: від метафізики до метаантропології», «Самотність у людському бутті», «Філософська антропологія: актуальні проблеми».

У співавторстві з Віцепрезидентом НАН України, академіком НАН України С.І. Пирожковим Н.В. Хамітов розробляє методологію метаантропологічного потенціалу, яка була розвинута у книзі «Цивілізаційна суб'єктивність України». Разом з С.А. Криловою запропонував андрогін-аналіз – метод осягнення й глибинної корекції самотності у відношення чоловіка та жінки.

Ініціатор низки філософсько-публіцистичних проєктів на телебаченні і радіо з актуальної соціальної й світотипологічної проблематики. Більше десяти років – автор та ведучий популярної філософської радіопрограми «Філософські діалоги з Назімом Хамітовим», філософських телепрограм «Свобода думки», «Мистецтво життя», «Нічні роздуми».

Н.В. Хамітов, С.А. Крилова

ЛЮДИНА і КУЛЬТУРА

СЛОВНИК

філософська антропологія
філософія культури
культурологія

2-е видання, виправлене і доповнене

КРИЛОВА Світлана Анатоліївна

Доктор філософських наук, професор, Віце-президент Міжнародної Асоціації Філософського Мистецтва. Професор кафедри філософської реалізаційної та культурологічної УДУ імені М.П. Драгоманова. Письменниця, психоаналітик школи андрогін-аналізу.

Автор більше 150 наукових робіт, найбільш відомі книги: «Краса людини в життєвих практиках культури», «Безсмертя особистості: Ілюзії чи реальність?», «Філософський словник: людина і світ», «Етика: шлях до краси стосунків», «Етика і естетика: словник ключових термінів» (три останні – у співавторстві з Н.В. Хамітовим).

Написала філософські романи-саги «Таїна хобіта» та «Матіна Книги» (у співавторстві з Н.В. Хамітовим, псевдонім «Нез Лана Світлі»). Учасниця проєкту екранізації романів «Матіна Книги» і «Маска» (співавтор сценарію, виконавця головних ролей, режисер Євгенія Світлія). Автор і ведуча радіопрограми «Особистість і доля».

ЛЮДИНА і КУЛЬТУРА: СЛОВНИК
філософська антропологія, філософія культури, культурологія

Н.В. Хамітов
С.А. Крилова

антропологію, і філософію культури конкретикою осягнення локальних культурних світів» (с. 5).

Поряд з філософсько-антропологічними термінами, такими як «світогляд», «цінності», «усамітнення», «страх», «відчай», «туга», «нудьга», «посмішка», «віра», «надія», «любов», «безсмертя», «сенс життя», «особистість», «андрогінізм», визначені термін філософії культури і культурології: «культурно-історичний тип», «культура модерну», «культура постмодерну», «культура метамодерну», «соціокультурне», «контркультура», «субкультура», «культура сім'ї» та ін.

Цікавими є терміни, які відображають оригінальний теоретико-методологічний доробок авторів: «культурна метаантропологія», «екранна метаантропологія», «філософська арт-терапія», «філософський психоаналіз», «андрогін-аналіз», «катарсайт» та ін., а також терміни, які стали надзвичайно актуальним останнім часом: «блогерство», «культура скасування», «постправада», «хайп», «цифрові

трансформації» в культурі», «цифрова культура» та ін.

В якості методологічної основи вдало використаний підхід філософії людиноцентризму В.Г. Кременя, який був узагальнений у словниковій статті «людиноцентризм», а також ідея організованого суспільства В.П. Андрущенка, яка знайшла своє відображення у терміні «культура організованого суспільства».

Текст написаний логічно й точно, ясною і зрозумілою мовою. Привертає увагу гарний стиль викладення. У передмові до словника автори пишуть: «ми прагнули розкрити кожен з термінів максимально лаконічно, прагнули не забувати, що лаконізм в словниках – це справжній гуманізм, тим більше в нашу епоху, коли безліч вчинків і подій навколо них не дають можливості заглиблюватись у великі обсяги текстів» (с. 6).

Даний словник можна рекомендувати студентам, аспірантам, докторантам, викладачам гуманітарних дисциплін, – тим, хто цікавиться філософською антропологією, філософією культури й культурологією.